

WIE IS VAN HOUT?

In dit Maandblad is een uitgebreid artikel gewijd aan De Hout, een van de mooiste landgoederen in het Swalmdal. Toen de auteurs me enkele maanden geleden vroegen om een inleiding op het verhaal te schrijven heb ik daarin direct toegestemd. Maar omdat ik het terrein eigenlijk niet zo goed kende, kwamen direct enkele vragen bij me op. Wat is De Hout? Waar ligt het terrein precies? Waaraan ontleent het zijn bijzonder karakter? Is het een veiliggesteld natuurgebied of ondervindt het nog bepaalde bedreigingen? De meeste van deze vragen worden in het artikel beantwoord. Die eer gun ik de auteurs. Na enkele terreinbezoeken heb ik zelf een vrij goed beeld van het antwoord op de eerste vraag.

Laat ik voorop stellen dat De Hout niet gedomineerd wordt door hout. Het gebied wordt gekenmerkt door een open structuur. De voedselarme graslanden op het hogere stuifzand en de voedselrijkere weilanden langs de Swalm zijn zonder meer gezichtsbepalend. En dat is het behouden zeker de moeite waard. Hout in de vorm van struiken en bomen vinden we alleen aan de periferie. Hierdoor wordt het gebied afgeschermd voor het grote publiek en ook dat lijkt me een goede zaak. De Hout is dus niet van hout en het beheer dient daarop afgestemd te worden en te blijven.

Maar toch, de naam van het gebied bleef me intrigeren. En bij het schrijven van dit voorwoord weet ik ook waarom. Enkele jaren geleden hadden we in het Maandblad een hele polemiek over hakhoutbeheer. De schrijvers hadden duidelijk verschillende meningen over hoe dat beheer gevoerd zou moeten worden, daarbij refererend aan een historische achtergrond. In één opzicht was men het overigens met elkaar eens. Men zou bij dat beheer moeten streven naar een zo groot mogelijk ecologisch rendement. De in de loop der tijd door verwaarlozing verloren natuurwaarden zouden in elk geval hersteld dienen te worden.

Thans wordt er in natuurminnend Limburg een heftige discussie gevoerd over het al dan niet handhaven van produktiebos. Past deze beheersvorm nog wel in de doelstellingen van onze Nationale Parken, zoals de Hamert en de Meinweg? De achtergrond van deze discussie is een heel andere. Men is het eens over het feit dat produktiebos niet voldoet aan de definitie van een natuurlijke bosvorm. Maar het hout vertegenwoordigt voor de beheerder een niet onaanzienlijke economische waarde. En dankzij de inkomsten uit het bosbeheer is het mogelijk om elders de natuurwaarden te vergroten. Helemaal overtuigen doet deze stelling echter niet. Het blijft een hinken op twee gedachten. In de politiek zou men spreken van een tweesporenbeleid.

En tweesporenbeleid is meestal niet duidelijk. Want welke van de sporen krijgt de hoogste prioriteit? De ervaring leert dat dat meestal het economische spoor is. En in dat geval is de terreinbeheerder niet meer bezig met natuurbeheer, maar met de bestrijding van werkloosheid of de instandhouding van zijn bedrijf.

Nu is het als buitenstaander gemakkelijk om daar een oordeel over te hebben. Sommigen gaan zelfs zo ver dat ze stellen dat deze 'bedrijven' dan inderdaad maar failliet moeten gaan. Dat de natuurwaarden daar misschien nog wel beter mee gediend zouden zijn. Zover wil ik niet gaan. Dat zou trouwens afbreuk doen aan de vele positieve veranderingen die de terreinbeherende instanties teweeg hebben gebracht. En terecht wordt door de terreinbeheerders opgemerkt dat er door de overheid de laatste jaren alleen maar gekort is op hun budget en dat ze moeten roeien met het hout dat ze hebben. Misschien een suggestie om dit jaar het programma van de politieke partijen eens te bekijken voordat u gaat stemmen.

Toch wil ik nog even stil staan bij het huidige beleid van de terreinbeheerder. Ik heb de indruk dat men op dit moment kiest voor kwantiteit boven kwaliteit. Daarbij doelend op de prioriteit die gelegd wordt op de verwerving van nieuwe terreinen. Schaalvergroting van natuurgebieden is zeker toe te juichen maar voor een optimaal beheer ontbreken vaak de financiële middelen, met als gevolg dat het onderhoud van het terrein vervolgens wordt uitbesteed aan derden. Met alle respect voor de landbouw, maar het kan natuurlijk niet zo zijn dat een landbouwgebied als reservaatgebied in het kader van de relatienota wordt aangekocht en dat de betreffende boer vervolgens in staat wordt gesteld daar zijn normale bedrijfsvoering op uit te oefenen. Als men bewust voor deze optie kiest, dient men zich ook te realiseren dat het gevoerde beheer gecontroleerd dient te worden en zal moeten leiden tot een vergroting van de aanwezige natuurwaarden. Alleen dan is deze handelswijze acceptabel en kan ik me voorstellen dat ook derden een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de instandhouding van de weinige echte natuur die we in Limburg nog hebben.

Voldoet men niet aan deze voorwaarde, dan moet men zich ook niet verwonderen over kritiek. Kritiek die in toenemende mate zal opklinken naar mate een goed beheer langer uitblijft. Immers ook een natuurliefhebber heeft zijn gevoelens en is zeker niet van hout.

A. Lenders

